

Urząd Miasta Stołecznego Warszawy

Biuro Stołecznego Konserwatora Zabytków

ul. Nowy Świat 18/20, 00-373 Warszawa, tel. 22 443 36 40, 22 443 36 41, 22 443 36 77, faks 22 443 36 42
adres do korespondencji: Aleje Jerozolimskie 44, 00-024 Warszawa
Sekretariat.BSKZ@um.warszawa.pl, um.warszawa.pl

Warszawa, 19 września 2024 r.

Znak sprawy: KZ-OKK-MPZP.4120.26.2024.UPS

Pani
Monika Gołębiewska-Kozakiewicz
Dyrektor
Zarządu Zieleni m.st. Warszawy

Dotyczy: naturyzacji dwóch zbiorników wodnych - w parku Na Książęcem (część parku marsz. E. Rydza-Śmigłego) w Śródmieściu oraz na terenie Cmentarza Powstańców Warszawy na Woli

Oba zbiorniki wodne były pierwotnie gliniankami pocegielnianymi wypełnionymi wodami podziemnymi oraz opadowymi i pochodzącymi ze spływów powierzchniowych. Dziś znajdują się na terenach wpisanych do rejestru zabytków.

Współczesny kształt i sposób zagospodarowania dna i brzegów zbiornika wodnego **w parku Na Książęcem** (park marsz. E. Rydza-Śmigłego) różni się znacząco od pierwotnego. Obecnie dno zbiornika oraz wykończenie brzegu po stronie północno-wschodniej i wschodniej jest betonowe. Ten sposób zagospodarowania stanowi przykład rozwiązania charakterystycznego dla Centralnego Parku Kultury, na terenie którego w latach 50. XX w. znalazł się zbiornik wodny wraz z terenem parku Na Książęcem. **Zalecam**, aby ten sposób zagospodarowania brzegu w części wschodniej i północno-wschodniej został zachowany. **Dopuszczam** odtworzenie naturalistycznego charakteru brzegów zbiornika jedynie w tej części, która nie posiada betonowego wykończenia, tj. od strony zachodniej (skarpy) i południowej.

W dalszej perspektywie czasowej dopuszczam naturyzację dna zbiornika, w tym jego rozbetonowanie (nie dotyczy wspomnianych wyżej betonowych fragmentów brzegu). Dopuszczam też opcjonalne wprowadzenie części elementów pierwotnie istniejących i połączonych ze zbiornikiem wodnym, tj.: potoku, kaskad, jednej lub obu dawnych sadzawek, również w charakterze naturalistycznym. Zaznaczam jednak, że **działania zmierzające do naturalizacji dna zbiornika wodnego powinny być odłożone w czasie** do momentu zakończenia obecnie planowanej inwestycji pn. *"Niezbędne prace remontowe, budowlano-konstrukcyjne i zabezpieczające, hydroizolacja, pełne prace naprawcze na zewnątrz - etap 1"* mającej na celu odwodnienie skarpy, aby możliwe było osuszenia ścian i fundamentów Elizeum. Założeniem projektu jest odprowadzenie wody ze skarpy do istniejącego szczelnego, bezodpływowego, sztucznego zbiornika o wybetonowanym dnie. Przebudowa zbiornika spowoduje konieczność uzyskania dodatkowego pozwolenia wodno-

prawnego. Należy zaznaczyć, że zadanie jest finansowane z dotacji rządowych. Na tym etapie nie ma możliwości dokonywania zmian w zakresie inwestycji z uwagi na zagrożenie utraty finansowania.

Dopiero po zakończeniu tego przedsięwzięcia, tj. w 2028 r. będzie można wykonać adekwatne pomiary i analizy, np. ocenę funkcjonowania zbiornika wodnego w nowych warunkach, wykonać bilans wodny, sparametryzować, doprecyzować optymalny poziom zwierciadła wody, określić jakość wody, wykonać diagnozę istniejących problemów i in. Na tej podstawie możliwe będzie sporządzenie dokumentacji niezbędnej do uzyskania pozwolenia wodno-prawnego oraz innych decyzji.

Teren parku Na Książęcem leży na terenie wpisanym do rejestru nie tylko jako park ale też jako zabytek archeologiczny. Planowana ingerencja w grunt powinna być poprzedzona opracowaniem programu badań archeologicznych. Możliwe jest też wykonanie wyprzedzających badań archeologicznych o charakterze poznawczym, przed przystąpieniem do prac studialnych (lub w ich trakcie). Zalecam jednak ograniczanie powierzchni inwazyjnych badań archeologicznych do niezbędnego minimum, tak aby substancja zabytkowa zachowana została w jak największym stopniu. Ostateczny program badań archeologicznych powinien zostać ustalony po wykonaniu projektu naturyzacji z uwzględnieniem jej założeń oraz zaakceptowany przez odpowiedni organ ochrony zabytków¹.

W przypadku zbiornika wodnego **na terenie Cmentarza Powstańców Warszawy dopuszczam naturyzację pod warunkiem** prowadzenia nadzoru archeologicznego w trakcie prowadzenia prac. Jak wynika z materiałów Muzeum Historii Mówionej, na teren glinianek na Woli wywożono wozami konnymi rzeczy osobiste zabierane z terenu getta warszawskiego. Można więc założyć, że istnieje prawdopodobieństwo znalezienia tego rodzaju przedmiotów w warstwie przydennej obecnego zbiornika wodnego.

Sprawę prowadzi: Urszula Pstrągowska, upstragowska@um.warszawa.pl, tel. 22 443 36 80.

ZASTĘPCA DYREKTORA
BIURA STOŁECZNEGO KONSERWATORA ZABYTKÓW

Sylwia Brzezińska

¹ Zalecenia konserwatorskie Biura Stołecznego Konserwatora Zabytków z 2017 r. „Park Na Książęcem - wytyczne konserwatorskie”, str. 47-49: Wytyczne w zakresie badań archeologicznych i archeologii.